

† Κυρίλλου

Σεβ. Μητρο. Κρήνης

«Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»

(Ιω. 1, 14)

ΜΝΕΙΑ Α΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἡ συμπλήρωση 1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆ σύγκληση τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου στρέφει τὴν προσοχή μας στὸν Δ΄ αἰῶνα μ.Χ., ὅταν τὸ ἔτος 325 ἔλαβε χώρα ἓνα σημαντικό ἐκκλησιαστικὸ γεγονός, θεμελιῶδες γιὰ τὴν καταγραφή τῆς ὀρθῆς πίστεως μας σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἔξοδος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὶς κατακόμβες καὶ τὸ τέλος τῶν διωγμῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν δὲν ὑπῆρξε μιὰ λιγότερο ὀδυνηρὴ περίοδος. Ἦταν ἡ περίοδος ποὺ ἡ Ἐκκλησία ἔπρεπε νὰ δώσει σὲ διαφορετικὲς πλέον συνθήκες τὸν ἀγῶνα τῆς γιὰ τὴν ὑπαρξή της, γιὰ τὴν ταυτότητα τῆς διδασκαλίας της καὶ τὴν υπεράσπιση τῆς ἀλήθειας, τῆς ὁποίας ἦταν φορέας. Παράλληλα μὲ τὴ λαμπρὴ καὶ θριαμβευτικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, τὴ γρήγορη καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐξάπλωση τοῦ σωτηρίου λόγου τῆς ποὺ ὡς “βολὴ ἡλίου” ἄρχισε νὰ σκεπάζει σύμπασα τὴν Οἰκουμένην (Εὐσέβιος Καισαρείας, PG 20, 141B), ἐμφιλοχωρεῖ τὸ ἐσωτερικὸ ρήγμα τῶν φθοροποιῶν δυνάμεων τῆς αἵρεσης καὶ τῆς κακοδοξίας. Εἶναι ἡ ἀποκοπὴ ἀπὸ τὴν καθολικότητα τῆς ὀρθοδοξίας τῆς πίστεως.

Τὸ ἐρώτημα ποὺ τέθηκε τότε πολὺ ἔντονα εἶναι τὸ ἴδιο ποὺ ἀκόμα καὶ σήμερα τίθεται ἀπὸ πολλούς: **Τί ἦταν καὶ τί εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός;** Εἶναι Θεός, εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καὶ Θεάνθρωπος, εἶναι ἓνας προφήτης, ὅπως διατείνεται τὸ Ἰσλάμ, εἶναι ἓνας φωτισμένος ἄνθρωπος, ἓνας πολιτικὸς ἐπαναστάτης, ἢ ἦταν ἓνας ἀπλὸς ἄνθρωπος, ὅπως στὴν πορεία τῆς ἱστορίας ὑποστήριξαν κάποιοι;

Στις ἀρχές τοῦ Δ΄ αἰώνα ἐμφανίστηκε στήν Ἀλεξανδρεία ἓνας κληρικός, ὁ Ἀρειος, ὁ ὁποῖος μέ τή διδασκαλία του ἀντιτέθηκε σ' αὐτό πού διδάσκει ἡ Ἀγία Γραφή, σ' αὐτό πού πίστευαν καί κήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι, σ' αὐτό πού πίστευαν οἱ Μάρτυρες, οἱ Ὁμολογητές καί οἱ ἀπολογητές, σ' αὐτό πού πίστευαν οἱ Χριστιανοί καί ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία κήρυττε καί κηρύττει τὸ ὑπερφυές γεγονός τῆς σάρκωσης τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὁποῖος ἔγινε ἄνθρωπος καί ὡς θεάνθρωπος ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στήν ὑπέρβαση τοῦ θανάτου. Ὁ Ἀρειος ἔλεγε, ὅτι ὁ Λόγος δὲν ἦταν Θεὸς καί Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κτίσμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς δημιούργησε κάποτε μέσα στὸ χρόνο («ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν»), ἦταν ὅμως τὸ τελειότερο δημιούργημα πού προέκοψε ἠθικὰ γιὰ νὰ φθάσει στήν τελειότητα. Ὁ δὲ Χριστὸς ἦταν ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν εἶχε ἀνθρώπινη ψυχὴ, ἀλλὰ τὴ θέση τῆς ψυχῆς του κατέλαβε μετὰ τὴ γέννησή του ὁ κτιστὸς Λόγος, ὅπως ἐκεῖνος τὸν ἐννοοῦσε καί ἐκ τοῦ ὁποῖου μόνο κτιστὴ Χάρις καί ἐνέργεια θὰ μπορούσε νὰ προέλθει. Ἦταν ὅμως ποτὲ δυνατόν ἓνα κτίσμα νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο τὸν πεπτωκότα στήν ἁμαρτία; Εἶναι προφανές, ὅτι **μιὰ λανθασμένη Τριαδολογία ὁδηγεῖ σὲ μιὰ λανθασμένη Χριστολογία πού ἀποκλείει τὴν ἀνθρώπινη σωτηρία.**

Γιατί ὅμως ὁ Ἀρειος ἔφθασε στὴ διατύπωση αὐτῆς τῆς αἰρετικῆς διδασκαλίας; Οἱ ἱστορικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐπισημαίνουν, ὅτι ἔφθασε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀπὸ ζήλεια καί φθόνου στὸν τότε Ἐπίσκοπο τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρο, τὴ θέση τοῦ ὁποῖου διεκδικοῦσε. Ἄλλοι θὰ ἀναζητήσουν κύρια θεολογικὰ αἷτια καί θὰ προβάλλουν τὴ συνύπαρξη τῶν ἀκραίων περὶ Λόγου ἀπόψεων τοῦ Λουκιανοῦ, διδασκάλου τῆς σχολῆς τῆς Ἀντιόχειας, ὅπου φοίτησε ὁ Ἀρειος, τὴν περὶ ὑποταγῆς (Subordinatio) θεώρηση τῆς σχέσης τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, ὅπως τὴ διατύπωσε ὁ ἀλεξανδρινὸς Ὡριγένης μαζί μέ τὴν ἀντίληψη τοῦ Φίλωνα τοῦ Ἰουδαίου περὶ τοῦ κοσμολογικοῦ Λόγου ὡς «δεύτερου Θεοῦ», μεσάζοντος καί ὀργάνου τοῦ Θεοῦ

για τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἔτσι καὶ ὁ Ἀρειος θεωροῦσε τὸ Λόγο ὡς μιὰ μέση ὑπαρξὴ μεταξύ τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου. Τί ὅμως ἀναζητοῦσε ὁ Ἀρειος; **Στὴν οὐσία ἀναζητοῦσε νὰ διασώσει τὸν ἕνα Θεό, ἐκλογικεύοντας τὴν πίστη.** Δὲν μποροῦσε νὰ δεχθεῖ, ὅτι δεχόμαστε τὸν Πατέρα ὡς Θεὸ καὶ τὸν Υἱὸ ὡς Θεὸ καὶ ταυτόχρονα μποροῦμε νὰ μιᾶμε γιὰ ἕνα Θεὸ καὶ ὄχι δύο Θεούς. Ἡ ἱστορικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας θὰ καταδείξει, ὅτι **ἡ προσπάθεια ἐκλογίκευσης τοῦ Μυστηρίου τοῦ Θεοῦ ἀπετέλεσε τὴν Μητέρα τῶν αἱρέσεων.**

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου δημιούργησε σοβαρὸ πρόβλημα στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα, ἀλλὰ καὶ στὴ συνοχὴ τῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ τότε αὐτοκράτορα Μ. Κωνσταντίνου γιὰ τὴ σύγκληση Συνόδου ποὺ πραγματοποιήθηκε τελικὰ στὴ Νίκαια τὸ 325 καὶ στὴν ὁποία κλήθηκαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἦταν κάτι τὸ πρωτόγνωρο, δεδομένου ὅτι καὶ πρὶν τὴ Νίκαια καὶ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ Ἀρείου, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ἄλλων αἱρετικῶν, εἶχαν συγκληθεῖ τοπικὲς Σύνοδοι.

Ἡ πρωτοβουλία αὐτὴ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ὁ ὁποῖος «τοὺς ἐξ ἀπάντων ἐθνῶν παρ' ἑαυτῷ συνεκρότει» (Εἰς τὸν Βίον Κωνσταντίνου III, 1) εἶχε ἀντίκρουσμα στὴ διαμορφωμένη ἤδη συνοδικὴ αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας, μιὰ μόνιμη δηλ. λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ σύναξη μέχρι τὴν ἐνεργοποίηση μιᾶς Οἰκουμενικῆς συνόδου ποὺ θὰ περιφρουροῦσε τὴν αὐθεντικότητα τῆς παραδόσεως καὶ τὴν ἀληθινὴ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμο. Ἡ συγκληθεῖσα Σύνοδος συγκροτήθηκε ἀπὸ τοὺς κανονικοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς ἔχοντας κατὰ τὸν Ἁγ. Εἰρηναῖο τό «charima veritatis certum», τό «χάρισμα τῆς ἀληθείας» (Ἐλεγχος 4, 26, 2. PG 7, 1053C-1054A), **τὶς ὁρατὲς κεφαλὰς τοῦ σώματος τῶν ὑπ' αὐτοὺς τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.**

Γιὰ νὰ προσλάβει κάποιος τὴν ὀξύτητα τῆς διαμάχης ποὺ πολλές φορές κατέληξε καὶ σὲ βιαιότητες, πρέπει νὰ δώσει προσοχὴ στὰ ὅσα ἔγραψε ὁ Ἁγ. Γρηγόριος Νύσσης (335-395) περιγράφοντας (PG 46, 557B) τὴν διεκυστίνδα ἀρκετὰ χρόνια μάλιστα μετὰ τὴ σύγκληση τῆς Νίκαιας: «Ὅλη ἡ πόλη εἶναι γεμάτη ἀπὸ χριστολογικὲς συζητήσεις, στοὺς στενωπούς, στὶς ἀγορές, στὶς πλατεῖες, στὰ σταυροδρόμια: Οἱ μικροπωλητὲς ἐνδυμάτων, οἱ μετατροπεῖς χρημάτων, οἱ πωλητὲς τροφῶν: Δὲν παύουν νὰ συζητοῦν! Ζητᾶς ἀπὸ κάποιον νὰ σοῦ δώσει τὰ ρέστα καὶ αὐτὸς ἀρχίζει νὰ φιλοσοφεῖ γιὰ τὸν Γεννηθέντα καὶ τὸν Ἀγέννητο. Ἐὰν ζητᾶς νὰ μάθεις πόσο κοστίζει τὸ ψωμί, σοῦ ἀπαντοῦν ὅτι ὁ Πατέρας εἶναι ἀνώτερος καὶ ὁ Υἱὸς κατώτερος. Ὅταν ρωτᾶς, ἐὰν τὸ λουτρὸ εἶναι διαθέσιμο, ὁ βοηθὸς σοῦ ἀπαντᾷ, ὅτι ὁ Υἱὸς ἔγινε «ἐξ οὐκ ὄντων», δηλ. ἀπὸ τὸ τίποτε. Δὲν ξέρω πῶς νὰ χαρακτηρίσω αὐτὸ τὸ κακό: Φρενίτιδα ἢ μανία...;».

Στὴ διάχυτη αὐτὴ σύγχυση ἔδωσε ἀπάντηση ἡ «Ἐκθεσις τῆς Πίστεως» ἢ τὸ Σύμβολο τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου: Μᾶς εἶπε μὲ σαφήνεια, ποιὸς εἶναι ὁ Λόγος, δηλ. τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἀγίας Τριάδος ποὺ προσέλαβε σάρκα καὶ «ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν», δηλ. ὁ Χριστός. Ὁ Λόγος «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο» εἶναι Θεός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνσαρκώθηκε, ὁ ὁμοούσιος πρὸς τὸν Πατέρα Του, ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀναστάς, ὁ ἐρχόμενος καὶ πάλιν γιὰ νὰ κρίνει ζῶντες καὶ νεκρούς.

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ εἶναι ὁ θησαυρὸς τῆς κοινῆς μας παραδόσεως, ἡ κοινὴ πίστις ὅλων τῶν Χριστιανῶν. Δὲν πρέπει νὰ παραθεωρεῖται τὸ γεγονός, ὅτι ὅλες οἱ μεταγενέστερες Σύνοδοι ἐπανειλημμένα μὲ ἔμφαση τονίζουν, ὅτι ἀποδέχονται τὴ διδασκαλία τῶν προγενεστέρων. Ἡ ἀλήθεια μάλιστα τῆς πίστεως, τὴν ὁποία ἡ κάθε νέα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καταγράφει, ἀποτελεῖ ἐρμηνεία, διασάφισή, ἀνάπτυξη τῆς «διάνοιας», ἐπιβεβαίωσις καὶ ἐπισφράγιση τῆς διδασκαλίας τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας. Ἡ

Νίκαια καὶ ὁ «Κανόνας τῆς πίστεως» γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς εἶναι τὸ θεμέλιο καὶ ἡ κρηπίδα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Εἶναι ἡ αὐθεντικὴ συναγωγή καὶ ἐπιτομὴ τοῦ «νοῦ» καὶ τῆς «διάνοιας» τῆς ἀποστολικῆς, τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς παρακαταθήκης. Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι ἡ **Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (Κανὼν 7)** θὰ θέσει τὸ **Σύμβολο τῆς Νικαίας** ὡς **κριτήριο Ὁρθοδοξίας** καὶ γι' αὐτὸ θὰ ἀπαγορεύσει τὴ σύνταξη ὁποιασδήποτε ἄλλης ὁμολογίας. Ὁ Πρόεδρος αὐτῆς τῆς Συνόδου, ὁ **Ἁγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας** δὲν θὰ χαρακτηρίσει ἀπλὰ τὸ Σύμβολο τῆς Νικαίας ὡς τὸ **ἄρραγὲς καὶ ἀκράδαντο θεμέλιο τῆς ἀμωμήτου πίστεως**, ἀλλὰ θὰ τὸ προσδιορίσει καὶ ὡς «**κατὰ λέξιν**» **θεόπνευστο** (PG 77, 293AB. ACO I / I, 4).

Τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας σήμερα, αὐτὸ ποὺ ἄρρηκτα μᾶς ἐνώνει ὅλους καὶ νοσηματοδοτεῖ τὴ ζωὴ μας, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας καὶ σαρκωθεὶς Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀναστὰς καὶ ὁ ἐρχόμενος πάλιν μετὰ δόξης. Ἡ βεβαιότητα αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲ συνιστᾷ μιὰ θεωρητικὴ ἔκφραση τῆς πίστεως. Δὲν εἶναι ἀπολίθωμα τοῦ παρελθόντος. Περικλείει νόημα ποὺ ἔχει ἀποφασιστικὴ σημασία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Ἀποκαλύπτει καίριες ἀλήθειες, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξὴ μας καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς μας.

Γιὰ τὴ Νίκαια ὁ σαρκωθεὶς Λόγος εἶναι ὁ προϋπάρχων Λόγος τοῦ Θεοῦ. Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτυπώνεται τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. Προετοιμάζεται καὶ προῖστορεῖται ἡ πορεία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴ μέλλουσα σάρκωση τοῦ Λόγου, γιὰ τὴν ὁποία ἔκαναν λόγο οἱ Προφῆτες. Ἡ χριστιανικὴ παράδοση μέσα ἀπὸ τὴ σειρὰ τῶν Δικαίων καὶ τῶν πολλαπλῶν διηγήσεων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ἔδιναν νόημα στὴν ἱστορικὴ στοχοθεσία ἑνὸς ἐκλεγμένου λαοῦ ἀναγνώρισε τίς ἀποκαλυπτικὲς θεοφάνειες τοῦ ἀσάρκου Λόγου πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπηση. Μὲ τίς γενεαλογίες τῆς καὶ τίς τυπολογίες τῆς μαρτυρεῖ καὶ ἀποκαλύπτει τὸ καινὸ

Μυστήριο πάντα με προοπτική τή μέλλουσα ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου. Ἐπιφανῇ πρόσωπα καὶ δραματικὰ σημεῖα καὶ γεγονότα εἶναι ὁ τύπος ὅσων ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν. Ὁ ἄσαρκος Λόγος ἀποκαλύπτεται στήν ἱστορία φανερούμενος κατὰ πρόληψιν.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου, ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀναστὰς καὶ πάλιν ἐρχόμενος. Εἶναι ἀναμφίβολο, ὅτι αὐτὸ πού ἀποκαλοῦμε πραγματικότητα τοῦ κτιστοῦ κόσμου εἶναι στήν οὐσία οἱ περιοριστικοὶ ὅροι τῆς φύσης μας. Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα ὅμως δὲν ἐξαντλεῖται μονάχα σὲ δεσμευτικὰ ἱστορικὰ περιθώρια. Μὲ τὸ Χριστὸ ὑπερβαίνονται οἱ περιορισμοὶ τῆς φύσης μας καὶ ἡ ὑπαρξὴ μας λαμβάνει νόημα ἀπὸ ἓνα μέλλον, τὸ ὁποῖο διὰ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἤδη παρόν. Τὸ παρόν μας νοηματοδοτεῖται ἀπὸ τὸ μέλλον μας. Στὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας τὸ παρόν φωτίζεται ἀπὸ τὸ μέλλον πού μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὶς πληγὲς τῆς φθαρτότητας. Τὸ μέλλον μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸ παρελθόν. Κατανοοῦμε ἴσως, ὅτι οὐσιαστικὰ ἡ πραγματικὴ μας ταυτότητα δὲ βρίσκεται σ' αὐτὸ πού εἴμαστε, ἀλλὰ σ' αὐτὸ πού μπορούμε νὰ γίνουμε, ὅταν, σύμφωνα μὲ τὸ μήνυμα τοῦ Θεοῦ στὸν Ἅγιο Σιλουανὸ τὸν Ἀθωνίτη, κρατοῦμε τὴν ψυχὴ μας στὸν Ἄδη καὶ δὲν ἀπελπιζόμαστε (Ἀγίου Σωφρονίου, Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, Ἑσσεξ 2002, 50-51). Ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τὸ νόημα τῆς ὑπαρξέας του ὅχι κοιτώντας πίσω, ἀλλὰ κοιτώντας μπροστά, πρὸς τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ τραγωδία ὁ τραγικὸς ἄνθρωπος εἶναι δέσμιος τοῦ παρελθόντος. Στὴ δική μας ὅμως ἐμπειρία μέσα στήν Ἐκκλησία ὁ τραυματισμένος καὶ πληγωμένος ἄνθρωπος δὲν καθορίζεται ὄντολογικὰ ἀπὸ αὐτὸ πού ἦταν ἢ ἀπὸ αὐτὸ πού εἶναι, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὸ πού θὰ εἶναι **κατὰ τὴν ἔσχατη ἡμέρα, τὴ «μεγάλῃ» καὶ «ἐπιφανῇ»**. Τὸ μέλλον εἶναι τὸ αἷτιο καὶ ὅχι τὸ αἰτιατὸ τοῦ παρελθόντος.

Τὸ μήνυμα, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἐκπέμψουμε σήμερα ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπλήρωσης 1700 ἐτῶν ἀπὸ τὴ

Νίκαια είναι, ότι **ο Χριστιανισμός δεν είναι μία θρησκεία**, μία ανάμεσα στις άλλες, αλλά είναι **ή αποκάλυψη του Θεού στον κόσμο**. Πολλές φορές συγχέουμε την εκ Θεού αποκάλυψη με τις θρησκείες που διαμορφώθηκαν με αφετηρία τις ανθρώπινες μεταφυσικές αναζητήσεις, ενώ ή αλήθεια είναι, ότι τα μεγέθη αυτά δεν είναι συγκρίσιμα. Η αποκάλυψη έχει την αρχή της στο Θεό και φανερώνει την σωτηριολογική παρέμβαση του Θεού στον κόσμο, ενώ ή θρησκεία έχει ως αρχή τον άνθρωπο και με αυτόν ως αφετηρία επιδιώκει να απαντήσει στα μεγάλα μεταφυσικά προβλήματα της ανθρώπινης ύπαρξης. Είναι γνωστή ή θέση του **Karl Barth** που στις αρχές του περασμένου αιώνα τούτισε και αυτός **τη θρησκεία με την άπιστία ("Unglaube")** και θεωρούσε **τους πιστούς της ως άθεους ("gottlos")**, αφού χαρακτήρισε την θρησκευτική έμπειρία των θρησκειών ως ιστορικοθρησκευολογικό φαινόμενο και μάλιστα ως μια πίστη χωρίς Θεό και ένα θρησκευτικό ιερατείο χωρίς πίστη. Παρότι ο Απόστολος Παύλος στην Πνύκα δεν απαξίωσε τη θρησκευτική πίστη των αρχαίων Αθηναίων και τους είπε, ότι με τους βωμούς στους θεούς τους «εύσεβούν» (Πράξ. 17, 23), είναι εκείνος, ο οποίος με παρρησία κήρυξε τον έξ ουρανού επιφανέντα Θεό, τον σαρκωθέντα, τον σταυρωθέντα, τον αναστάντα Κύριο Ιησού Χριστό.

Η θρησκεία είναι το γήϊνο και κοσμικό, το φθαρτό και θνητό ένδυμα σε ένα εύαλωτο «σώμα» μέσα στην κακοήθεια και τους πειρασμούς της ιστορίας. Και ο κίνδυνος αυτός έμφιλοχωρεί ίσως ως συνέπεια του κυριαρχούντος σήμερα πνεύματος εκκοσμίκευσης ή μιᾶς στυγνῆς έπαγγελματικῆς αντίληψης στη διακονία της Έκκλησίας, όταν δεν όρθοτομείται ο λόγος της αληθείας, μέσα από τα ποικίλα σκάνδαλα στη ζωή των Χριστιανών, μέσα από την διακοπή της άμεσης, ελεύθερης και ένσυνείδητης σχέσης του ανθρώπου με το Θεό και την κατάλυση της χαρισματικῆς κοινωνίας των ανθρώπων και με τον Ιησού Χριστό και μεταξύ τους.

Βέβαια ἡ Ἐκκλησία παραμένει πάντοτε ἁγία, γιατί ἁγία εἶναι ἡ κεφαλή της, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, παραμένονσα πάντα ὁ χῶρος ἐξαγιασμοῦ ἀπὸ τῆ νόσο τῆς ἁμαρτίας. Αὐτὸ μεταξὺ ἄλλων σημαίνει, ὅτι τὸ μέτωπο στὸ ὁποῖο διεξάγεται καὶ ὀφείλει νὰ διεξάγεται ὁ ἀγὼνας μεταξὺ πίστεως καὶ ἀθεΐας εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, «ὁ ἐκ Θεοῦ ἀληθινὸς», ὁ ἐνσαρκωθεὶς καὶ ἀναστὰς Χριστός, ὁ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ Πατρὸς προελθὼν Λόγος (Μ. Ἀθανάσιος, Κατὰ Ἀρειανῶν Γ') ποὺ διακηρύσσει ἡ Σύνοδος τῆς Νίκαιας. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει καμιά οὐσιαστικὴ θέση στὴ σύγχρονη ἐπικαιρότητα ποὺ κατατρύχεται ἀπὸ τὴν οἰκολογικὴ ἀπειλὴ, τὴν ἀπειλὴ ἐνὸς πυρηνικοῦ πολέμου καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀδικία στὶς δομὲς καὶ τοὺς ἀρμούς τῆς ἐξουσίας. Στὴ σύγχρονη κοινωνία μὲ ἵνδαλμα τὸ ὠφελιμιστικὸ κέρδος καὶ τὴν ἀκόρεστη ἡδονή, αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἶναι ἀπών. Στὸ διάλογο μεταξὺ πίστεως καὶ ἐπιστήμης καὶ πάλι ὁ Χριστὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρών, δεδομένου ὅτι τὸ κτιστὸ δὲν μπορεῖ νὰ διερευνήσῃ καὶ νὰ ἀναλύσῃ τὸ ἄκτιστο. Ἡ ἐπιστήμη παρὰ τὴν προφανῆ της χρησιμότητα στὸν ἀνθρώπινο βίον, δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ νόημα ζωῆς. Ἡ δημιουργία δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδοθεῖ στὴν τυχειότητα, ἀλλὰ οὐτε καὶ ἡ τυχειότητα ἐξηγεῖ τὴ σοφία καὶ τὸ τέλος τῆς δημιουργίας. Στὴν ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας μας λέμε, ὅτι ἡ ἐνανθρώπιση εἶναι **Μυστήριον «ξένον» καὶ «παράδοξον»**, ἰδιαίτερα γιὰ ἀνθρώπους ποὺ δὲν ξέρουν καὶ δὲν μποροῦν νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ δοξολογοῦν, ὅπως οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ποιμένες τῇ φωτισμένῃ νύχτῃ τῆς γέννησης τοῦ θείου Βρέφους. Τὸ Μυστήριον δὲν ἐξηγεῖται καὶ δὲν κατανοεῖται λογικά. Τὸ Μυστήριον βιώνεται διὰ τῆς πίστεως καὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Ἁγ. Πνεύματος.

Ὁ Χριστὸς τῆς Ἐκκλησίας φανερὰ ἢ συγκεκαλυμμένα πολεμήθηκε καὶ πολεμεῖται πολὺ. Πολεμήθηκε ἀπὸ ἀθεϊστικὰ καθεστῶτα, ἀπὸ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, ἀπὸ φιλοσόφους καὶ διανοητές. Ὁ Μάρξ, ὁ Feuerbach, ὁ Βολταῖρος, ὁ Hegel καὶ ὁ Renan ἦταν μερικοὶ ἀπὸ αὐτούς. Κάποιοι θεωροῦν τὸ

μυθιστόρημα του Dan Braun «Κώδικας Da Vinci», ότι αποδίδει την πραγματικότητα και την ιστορική αλήθεια. Αυτοί όμως νίκησαν, εάν νίκησαν, μια αλλοιωμένη θρησκευτικότητα. Δεν νίκησαν το Χριστό και την Εκκλησία Του. Ζήτησαν να θανατώσουν τό «παιδίον», όπως άλλοτε ο Ηρώδης, αλλά στην ουσία σκότωσαν, όσους τους έμπιστεύτηκαν. **Σκότωσαν ανθρώπους, όσους παγίδευσαν παραμένοντας στη δυστυχία της αθεΐας.**

Καμιά από τις αποδείξεις περί Θεού, από αυτές που καταγράφονται στα έγχειρίδια Δογματικής Θεολογίας δεν μπορεί να οδηγήσει στην αληθινή πίστη, ούτε ή κοσμολογική, ούτε ή ιστορική, ούτε ή τελολογική, ούτε ή όντολογική απόδειξη, οί όποιες, με εξαίρεση την τελευταία, δεν απορρίπτονται από τη χριστιανική Θεολογία, για κάποιες δέ από αυτές θα μπορούσε να ανευρεθεί και βιβλικό έρεισμα. Ούσιαστικά δεν είναι αποδείξεις, αλλά ένδείξεις. Η ήθική απόδειξη του **Immanuel Kant** με την ήθική της έπιταγή και ως προϊόν όχι του καθαρού λόγου (Reine Vernunft), αλλά του πρακτικού λόγου (Praktische Vernunft) για την αποκατάσταση της πληθούσης αδικίας στον κόσμο αφήνει ένα παράθυρο άνοικτό ως πιθανότητα. Αυτό όμως δεν φθάνει για να οδηγηθεί κάποιος στην έμπειρία της πίστης στον Ίησού Χριστό.

Η ζωή και το πρόσωπο του Ίησού Χριστού, είτε απομυθοποιείται από τον Bultmann, είτε αλλοιώνεται από τον David Strauss, το Bruno Bauer και το Renan, είτε έπιχειρείται να αποδομηθεί από σύγχρονους πλουραλιστές θεολόγους (J. Hick – P. Knitter), είτε αντικαθίσταται από τον Friedrich Nietzsche, αλλά και στους τελευταίους όλυμπιακούς αγώνες στο Παρίσι από το Θεό Διόνυσο της αρχαίας έλληνικής λατρείας, έξηλθε και έξέρχεται νικητής παρά τις προσπάθειες αποκαθήλωσης Του. Και μαζί με αυτόν και ή Εκκλησία Του, της όποιας είναι ή κεφαλή. Ζούσε και ζή στην πορεία των αιώνων στην ψυχή των Αποστόλων, των Μαρτύρων, των Όμολογητών, των κληρικών,

τῶν μοναχῶν καὶ ἑκατομμυρίων πιστῶν ποὺ προσβλέπουν σ' Αὐτὸν ὡς σωτῆρα καὶ λυτρωτή.

Οἱ Πατέρες τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τοὺς ὁποίους τιμοῦμε σήμερα ὡς ἁγίους, μιὰ ἐορτὴ ποὺ καθιερώθηκε περὶ τὸ ἔτος 582 μ.Χ., ἐθεολόγησαν μὲ πνεῦμα εὐσέβειας καὶ εὐλάβειας χωρὶς νὰ ἐξαντλοῦνται σὲ στοχαστικὰ παραληρήματα, κενολογία καὶ φλυαρία, ἔχοντας ἐπίγνωση, ὅτι αὐτὸ ποὺ ὑπερασπίζονταν δὲν ἦταν δικό τους ἐφεύρημα, προφυλάσσοντας ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ «παιδίον», τὸ ὁποῖο καὶ στὴ δική τους ἐποχὴ οἱ αἵρετικοὶ ζήτησαν νὰ θανατώσουν. Ἡ **Θεολογία τῶν Πατέρων, ἡ Θεολογία τοῦ ὁμοουσίου, δὲν ἦταν προῖον Γραφείου, ἀλλὰ καρπὸς βαθειᾶς ἐμπειρίας τῆς ἐξαγιασμένης τους ὑπαρξης.**

* * *

Τὸ τρέχον ἔτος 2025 ἀναλαμβάνονται πολλὲς πρωτοβουλίες ἀπὸ Θεολογικὲς Σχολές, Ἐκκλησιᾶς διαφόρων χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν, Οἰκουμενικὰ κέντρα καὶ Ἰνστιτοῦτα καὶ ἄλλους φορεῖς γιὰ τὸν ἐορτασμὸ τῆς ἐπετείου τῶν 1700 ἐτῶν ἀπὸ τὴ σύγκληση τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου στὴ Νίκαια.

Ὅλες αὐτὲς οἱ πρωτοβουλίες μποροῦν νὰ βοηθήσουν σὲ πολλὰ θέματα καὶ ἐρωτήματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ Νίκαια, στὸ ἂν δηλ. κρατήθηκαν Πρακτικά, τὰ ὁποῖα στὴ συνέχεια χάθηκαν καὶ δὲ διασώζονται, στὸ ποῖος εἶχε τὴν Προεδρεία τῆς Συνόδου, στὸ πόσοι ἀκριβῶς σὲ ἀριθμὸ ἦσαν οἱ Πατέρες οἱ ὁποῖοι συγκρότησαν τὴ Σύνοδο, δεδομένου ὅτι κλήθηκαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι, δὲν κατέστη ὅμως δυνατόν γιὰ ποικίλους λόγους νὰ προσέλθουν ὅλοι. Θὰ γίνεῖ ἀκόμα ἀναφορὰ στὴν ἀπόφασή της νὰ ἐορτάζεται τὸ Πάσχα «ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ» (Εἰς τὸν βίον Κωνσταντίνου, III, 19) ἀποδοκιμάζοντας τὴν πράξη τῶν Ἐκκλησιῶν Συρίας, Μεσοποταμίας καὶ Κιλικίας ποὺ ἐόρταζαν τὸ Πάσχα πρὸ τῆς ἐαρινῆς Ἰσημερίας καὶ μαζὶ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, συντασσόμενη μὲ τὴν πράξη τῶν

περισσοτέρων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες τὸ ἐόρταζαν κατὰ τὴν πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὶς 14 τοῦ μηνὸς Νισάν, δηλ. τὴν πρώτη Κυριακὴ μετὰ (ἢ κατὰ) τὴν πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Θὰ πρέπει νὰ ἐπισημανθεῖ ἐδῶ, ὅτι ἡ ἀπὸ παλαιὰ διαφοροποίηση στὸ ἡμερολόγιο δὲν ἐπέφερε τὴ διακοπὴ κοινωνίας μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, κάτι ποὺ δὲν δικαιολογεῖ ἀσφαλῶς καὶ σήμερα τὴν ἀποκοπὴ τῶν Παλαιοημερολογητῶν ἀπὸ τὴν κανονικὴ Ἐκκλησία. Θὰ ὑπάρξει ἀκόμη εὐκαιρία νὰ γίνει ἀναφορὰ στὸ σχίσμα τοῦ Μελιτίου Λυκοπόλεως, ὁ ὁποῖος στὴν προσωπικὴ του ἀντιπαράθεση μὲ τὸν Πέτρο Ἀλεξανδρείας ἐξ αἰτίας τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἐνέτασσε στὴν Ἐκκλησίᾳ τοὺς «πεπτωκότες» (lapsi) στοὺς προσηγηθέντες διωγμούς, υἱοθέτησε (ὁ Μελίτιος) αὐστηρὴ στάση ἀπεκόπη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ ἀναδεικνυόμενος σὲ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλεξανδρείας. (Αὐτὰ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα προκύπτουν ἀπὸ ἐπιστολὴ τῆς Συνόδου πρὸς τὶς Ἐκκλησίες Αἰγύπτου, Πενταπόλεως καὶ Λιβύης). Πολὺ ἐνδιαφέροντες εἶναι ἐπίσης οἱ 20 Ἱεροὶ Κανόνες ποὺ ἐκδόθηκαν ἀπὸ τὴ Σύνοδο, ὅπως οἱ κανόνες 4 καὶ 5, σημαντικοὶ γιὰ τὴν ἐδραίωση τοῦ συνοδικοῦ συστήματος στὸ πλαίσιο τῆς κάθε Ἐπαρχίας, οἱ Κανόνες 6 καὶ 7, οἱ ὁποῖοι ἀπέδωσαν τὰ λεγόμενα Πρεσβεῖα στοὺς θρόνους Ρώμης, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀπόδοση (ἴσων) Πρεσβείων μὲ τὴ Ρώμῃ στὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὸν Κανόνα 3 τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπετέλεσαν τὴ βάση καὶ τὴν αἰτία γιὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ Πατριαρχικοῦ συστήματος στὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Πενταρχία. Ἄλλοι Κανόνες τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ρυθμίζουν τὴν εἴσοδο στὴν κανονικὴ Ἐκκλησίᾳ διαφόρων αἵρετικῶν καὶ σχισματικῶν (Παυλιανίσαντες, Καθαροὶ κ.λπ.). Ἐκτὸς τούτων σύμφωνα μὲ τὸν ἱστορικὸ Γελάσιο Κυζίκου (PG 85, 1336-1337) ὑπεβλήθη στὴ Σύνοδο καὶ ἡ πρόταση γιὰ τὴν καθιέρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔγινε δεκτὴ μετὰ τὴν ἀπόρριψή της ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Παφνούτιο.

Όλα τὰ παραπάνω θέματα εἶναι σημαντικά, παρότι κάποια ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν χάσει τὴν ἐπικαιρότητά τους. Σημαντικὲς εἶναι λοιπὸν ὅλες οἱ πρωτοβουλίες ποὺ ἀνελήφθησαν καὶ θὰ ἀναληφθοῦν φέτος γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὴν ἀπόδοση τιμῆς σὲ αὐτοὺς ποὺ τὴ συγκρότησαν. Ἐὰν ὅμως αὐτὲς οἱ πρωτοβουλίες δὲν ἐμπνεύσουν καὶ δὲν ἐνισχύσουν τὴν πίστη μας στὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀληθινὸ Θεό, τὸν σταυρωθέντα, τὸν ἐνανθρωπήσαντα, τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα καὶ πάλιν ἐρχόμενον Κύριον, οἱ πρωτοβουλίες αὐτὲς θὰ χάσουν τὸν κύριο στόχο τους. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνουμε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως μηχανικὰ καὶ χωρὶς ἐπίγνωση. Χρειάζεται νὰ βιώνουμε τὸ Εὐαγγέλιο, τὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐδοκία τῆς γέννησης τοῦ Θεανθρώπου, τὸ φῶς τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος «ἀναστὰς συνανέστησε παγγενῇ τὸν Ἀδὰμ», μὲ τὴν ἀδιάψευστη προσδοκία τῆς ἐσχάτης ἡμέρας μετέχοντες **στὸ πασχάλιο δεῖπνο τοῦ «συμποσίου τῆς πίστεως» καὶ «τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος»**. Ἄν συμβεῖ πραγματικὰ αὐτὸ ἡ Χάρις τοῦ Χριστοῦ μας, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ μᾶς χαρίζει τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἐνότητα βιώνοντας τὴν ἐμπειρία τῆς «καινῆς κτίσεως» τοῦ Ἐνσαρκωθέντος καὶ Ἀναστάντος Χριστοῦ.